

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako
je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila
sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Dr. Krek in dr. Korošec v Pragi.

„Pravo Lidu“ prinaša izpod peresa
dr. Soukupa daljši članek o bivanju po-
slancev dr. Korošca in dr. Kreka v Pragi,
iz katerega posnemamo sledeče:

V sredo ob 6. uri zvečer sta prišla
v redakcijo „Pravo Lidu“ slovenska po-
slanca dr. Korošec in dr. Krek. Bila sta
zelo vznemljena in nenavadno molčeča.
Dr. Soukup ju je prvi pozdravil in sklical
skupaj druge v redakciji navzoče poslance
in člane uredništva.

Dr. Krek je dejal: Prišla sva iz Ljub-
ljane. Potovala celo noč in dan. Ugodili
smo pozivu Češkega svaza in ni bilo nam
žal časa. Bili smo oficijelno povabljeni.
Dr. Korošec kot predsednik Jugoslovan-
skega kluba, dr. Krek kot član parlamen-
tarne komisije. Hoteli smo tu v Pragi raz-
pravljati s češkimi poslanci odkritosrečno
kot mož z možem. A ko smo prišli v Prago,
smo bili na čuden način pozdravljeni. Organ
največje češke stranke, agrarni „Večer“ je
ponatisnil članek „Lidovih Novin“, v ka-
terem nas imenujejo „L. N.“ vladne agente,
ki so prišli v Prago z namenom, da spravijo
češke poslance v vladni tabor, in sicer je
ponatisnil na tak način, da je vsak vedel,
da se z njim ne strinja.

Dr. Stransky — je povdarjal dr. Krek,
ki govori izborna češko, me ne more raz-
žaliti, ker ga poznam bolje, kot vi vsi.
Toda ko pride list češke agrarne stranke
ob prihodu v Prago nad naju s polenom
in naju označuje za vladna agenta, to je
nekaj nezaslišanega. Ali mislite vi, Čehi,
da nas nič več ne potrebujete, da vam ni
nič več za nas? Ali ste pozabili, da so
bili to Jugoslovani, ki niso hoteli vstopiti
v Clamov kabinet in povzročili kolosalni
poraz Clam-Martincove vlade. Ali zaslu-
žimo za to, da nas agrarno časopisje zmerja
kot nekeke vladne paglavce in lumpe, ki
vas hočejo zapeljati na kriva pota? Tukaj

je naš Korošec. On ima svoj del zaslug
in veliko zasluge za amnestijo. On je bil,
ki je cesarja z vsem ognjem prepričeval
o potrebi in koristi tega akta in je tudi
drugače za amnestijo veliko storil. Zasluži
li on, da se z njim tako postopa? Mi nismo
nobeni sanjači in sentimentalni ljudje, mi
smo stari kozaki, ki se za svojo osebo ne
brigamo za žalitve. To je politika in na to
mora biti pripravljen vsak politik. Toda
mi nismo prišli v Prago na nikako slavnost
in nič nam ni neprijetnejšega, kakor ce-
remonije. Toda mi smo odkriti, pošteni
ljudje in v Pragi smo pričakovali odkrito-
srčnosti in poštenja.

Toda kar se je zgodilo, je sleparstvo.
Ne zamerite, da tako govorimo. Mi Slovenci
smo danes tako združeni kot nikdar v
zgodovini. Pri nas ni nesoglasja, vsi ko-
rakamo za istim ciljem, eden drugega spo-
štuje, izdajalcev nimamo, in to je naša
največja tolažba in sila. Kaj tacega, kakor
pri vas, je pri nas nemogoče. Želeti bi bilo
tudi pri vas tako soglasje, tako medsebojno
spoštovanje. Ne brigali bi se za to, če bi
nas nekateri listi napadli. Toda kar je
napravil „Večer“, to pomeni sistem in to
nas boli. Vidimo, da na tak način si bomo
kopali prepast med nami, mesto da bi se
približevali. Kam nas privede način takega
postopanja? Tako si boste odpodili še druge,
in tako bomo vsi skupaj kopali lastni grob.

Tako in podobno je govoril, kakor
poroča poslanec dr. Soukup. — dr. Krek.

Na telefonični poziv je prišel v ured-
ništvo predsednik svaza, Stanek in nekateri
drugi agrarni poslanci. Ne dr. Krek, ne
dr. Korošec mu nista podala roke. Dr. Krek
je rekel: Stanek, ne hodi k meni in ne
dajaj mi roke, jaz ti roke ne dam. Prišli
smo kot zastopniki celega naroda in si ne
dovolimo, da bi nas vaši listi žalili. Po
tem dogodku nimamo več kaj delati v
Pragi in odhajamo.

(Po „Slovencu“ dne 30. julija.)

„Dol. Novice“ bi ne smele
manjkati v nobeni hiši na Dolenjskem.

Popisovanje poljskih pridelkov.

Kakor je znano, se je vršilo zadnji
čas po vsej državi popisovanje poljskih pri-
delkov. To popisovanje pa ni malo vzbudilo
med kmetovalci splošno razburjenje, ki pa
nikakor ni opravičeno. Ne bojte se! —
Država še ni nikoli vsega vzela in je še
vedno dovolj pustila pridelkov kmetovalcem
v uporabo. — Vsak popisovalec je imel
nalogo, podati svoje poročilo o izidu popi-
sovanja v njegovem mu odkazanem okraju
in sicer okrajni kontrolni komisiji za setveno
in žetveno statistiko za leto 1917. Tukaj
objavimo, četudi namenoma brez imeno-
vanja dotičnih vasi, eno takšno poročilo
iz novomeškega okraja, ki naj služi
v pomiritev prebivalstva in v dokaz, da
se je cenitev poljskih pridelkov dejansko
obstoječim razmeram pogoltnoma odgovar-
jajoče in vestno izvršila. Poročilo se glasi
po kratkem uvodu sledeče:

„... Stanje poljskih pridelkov letoš-
njega leta je v pregledanih in popisanih
davčnih občinah v obče „prav slabo“, v
nižjih legah nekoliko boljše, vendar se
stopnjuje komaj do „slabo“ in „srednje“,
v višjih gorskih legah naravnost obupno in
gleda prebivalstvo s strahom v bodočnost.

Vzroki tega „prav dobrega“ stanja
so različni: v prvi vrsti dolgotrajna
pomladanska suša, v nemali meri
pa zlasti preobčutno pomanjkanje moških
delovnih moči in pomanjkanje de-
lovne živine. Vse to je povzročilo, da
je prav mnogo njiv ostalo v celini (ledini),
ker jih zaradi prevelike suše ni bilo mo-
goče preorati in obdelati, deloma pa, ker
je mož, edina delovna moč, upoklican,
žena z malimi otroci, brez delovne živine,
pa težkega poljskega dela izvršiti ni mogla.
Skrajno neugodno pa je uplivalo tudi pre-
veliko pomanjkanje živeža, ker je bilo in
je še mogoče dobiti delavcev le proti pre-
hranitvi, oziroma proti plačilu v živilih.

„Prav slabo“, oziroma „slabo“ stanje
strni, t. j. ozimne pšenice, rži, soržice in

ječmena, pa je povzročila dolga in huda
zima, da je žito zelo pognilo, oziroma po-
zebilo, tej sledeča dolga pomladanska suša
pa je zorenje pri tem žitu in pri ovsu
tako pospešila, da se je zrnje bolj posušilo,
kakor dozorilo, pri pšenici pa je povzro-
čila, da je splošno ne bo, mestoma popol-
noma snetina (sam snit).

Zaradi suše je tudi pozna koruza
zelo zaostala, da je dozorenje le pri prav
topli jeseni pričakovati.

Krompir je vsled suše zelo trpel, da
je začel delati gomolje še-le po zadnjem
dežju in ima sedaj še-le majhne, nežitne
gomolje, da-si ga je prebivalstvo v drugih
letih v tem času že splošno kopalo za
prehrano.

Najhuje pa je uplivala suša na pri-
delek krme, ki je tako zaostal, da pre-
bivalstvo nima krme niti do zime in je
primorano živino prodati in na najmanjše
število skrčiti, da bo prihodnjo pomlad
pomanjkanje delovne živine še občutnejše,
vrh tega pa bo manjkalo tudi potreb-
nega gnoja.

Dolgotrajno lepo vreme je ugodno
uplivalo edino-le na dobro obdelane vino-
grade z močno, globoko zemljo, vendar je
suša uplivala na vinograde v plitvih legah,
da se je grozdje osipavalo. V mnogih
krajih pa so vinogradi zelo trpeli po toči.

Splošno je torej letošnji pridelek
„prav slab“, oziroma „slab“, z malimi
izjemami „srednji“, osobito v legah pod
Gorjanci ...“

Gospodarstvo.

Mlevne karte. Z ozirom na uvedbo
mlevnih kart na Kranjskem se je sklenilo
v seji dež. odbora kranjskega v Ljubljani
sledeče: „Deželni odbor Kranjske vojvo-
dine ponovno protestira imenom dežele
najodločneje zoper obligatorično uvedbo
mlevnih kart na Kranjskem, ki pomenja
neznosno otežkočenje samopreskrbstva in
naravnost onemogoča zadostno prehrano
najtežje delujočega kmečkega prebivalstva,
s čimur je resno ogrožena kmetijska pro-

LISTEK.

Ob krvavem Dnjestru.

(Po svojem dnevniku spisal Vide z Mirne.)

Če pogledaš zemljevid gališke dežele, ti
gotovo obvisi oko na debeli, črni črti, ki se
liko kača vije skoraj čez celo karto. To je
reka Dnjester, za Vislo največja gališka reka.

Dnjester, nesrečni, krvavi Dnjester!
Iz zgodovine je znano, kolikokrat in kako
hudi boji so se bili ob tvojih bregovih, ali
vendarle vse pa prekosi po svoji krvoloč-
nosti in dolgotrajnosti ta grozovita vojna,
ki se že skoraj tri leta bije ob tvojih
bregovih. Kakor goriške Soče, tudi tebe
ne bo nikoli pozabil, kdor se je boril ob
tvojih bregovih z rjavim, ruskim medvedom!
Tisoče in tisoče si pripravil ob zdravje, ude
in tudi ob življenje! Seveda, kjer je kaj
hudega, našega Janeza tudi ne sme manj-
kati; premnogi kranjski sinu je tudi porosil
s svojo krvjo strme tvojje bregove. In zdaj
čakajo vstajenja po brezmejnih tvojih poljih
raztreseni, pozabljeni ...

Dnjester, krvav si, prav od tvojega
izvira v uoških Karpatih, pa dokler ne

prestopi ruske meje! Komu niso znana
imena in datumi bitk, kot pri Kosmerczinu
(kjer je bil malone ves sedemnajsti zbit)
pri Czrnelicah, pri Ivanjem, Zalesczikih itd.
S tvojim imenom pa bo zgodovina s častjo
izgovarjala tudi imena naših polkov, ki so
se z nečuvno hrabrostjo bili ob tebi proti
vedni ruski premoči in zadržali rusko po-
vodenj, da se ni razlila po ogrskih pustah.

Nekaj posebnega je ta reka, kot sem
že omenil, tudi radi tega, ker dela take
čudovite ovinke. Nobena reka na svetu se
menda tako čudovito ne vije, kot ravno
Dnjester, posebno po vzhodni Galiciji, ko
vsled svojih mnogih pritokov naraste v
naravnost mogočno reko, kakor kača!
Človek bi mislil, da karta pretirava, ko
jo gleda, a v istini je tako!

Ker je reka tako globoka in široka
(pri Ivanjem, kjer sem jo večkrat prehodil
in prevozil, imaš dosti četrte ure čez-njo)
so imeli pionirji, ki so jo mogli v tolikih
krajih premostiti, mnogo dela in trpljenja
z njo, ker so Rusi vse mostove in prehode
čez-njo razbili, ko so se umikali. In tudi
potem so nam zmiraj nagajali pri postavl-
ljanju novih mostov, streljali na pionirje in
na čete, ki so reko pasirale, noč in dan,

in če so le mogli, mostove pokvarili in raz-
bili. Dobro, da je le redka granata zadela
v njej namenjeni cilj, največ jih je „fasal“
le ubogi Dnjester. Večkrat sem gledal ta
zares veličastni prizor, ko so Rusi streljali
nanj. Divje je zasičala voda, potem pa se
v mogočnem boku pognala kot stolp visoko,
ki se je bliščal kot mavrica v solnčnih
žarkih in potem polagoma spet uplahlil!
In kolikrat je ravno Dnjester menjal go-
spodarje, in vsakokrat ob umikanju so naši
kot Rusi razdrli vse prehodne in želez-
nične mostove čezenj in mi smo mogli spet
popravljati za njimi, oziroma oni za nami,
če smo se mi umaknili. — Koliko nepotrebnega
dela, koliko muk in vse se je ob priliki
umikanja spustilo v zrak. Koliko milijonov
je šlo tu po vodi v pravem pomenu besede!
Pa o tem bomo itak pozneje govorili.

Nekaj posebnega je tudi lega dežele,
ki jo oblija ta nesrečna voda. Z malimi
izjemami je, posebno v vzhodni Galiciji
(kjer sem se zadnje čase največ motal
krog Dnjestra) sama valovita rayan in le
redko ugledaš kje kako človeško naselbino,
sama brezkončna polja, le semtertja kaka
samotna pristava. In če greš čez te ne-
skončne, enolične poljane, naenkrat zmanjka

ravnega sveta, pred seboj zagledaš ozko
grapo s strmimi, peščenimi bregovi, po
sredi pa teče Dnjester ali pa kak njegov
pritok. Ob vodi se tišče vasice, nekatere
lepe in velike, posebno po Ukrajini (vzhodni
Galiciji), ene pa tudi prav gališko botne
in umazane. Zlasti je to slučaj po srednji
Galiciji, koder prevladuje po svoji umaza-
nosti širom sveta znani judovski življ.
V sredi vasi stoji navadno pravoslavna
cerkev s kupolo, po Ukrajini je katoliško
cerkev zelo redko najti, ker ljudje so po
večini pravoslavni, ali pa zedinjenci (unijati)
ki imajo našo vero, ali ruske (vzhodne,
obredne). Tudi njih cerkve se nič ne ločijo
od pravoslavnih, ravnotako imajo svoje
pope (župnike) oženjene. Lesena cerkvena,
kot po poljski Galiciji, se le redkokje vidi.

Veliko vlogo igra tukaj pomanjkanje
drva, in ker je še zima tako občutna in
dolgotrajna. Gozdi, pravi gozdi, kot pri
nas, so v Ukrajini zelo redki. Po poljih
najdeš kje kako drevo, kak topol in po
vaseh je polno drevja, ali vse to je le
umetno zraščeno, zasajeno. V pravih gozdov
boš posebno po nekaterih krajih bore malo
našel. Zato si ljudje pomagajo na razne
načine. Da se umaknejo burji, ki neusmi-

dukcija naše dežele. C. kr. vlada se najresneje in najnujnejše pozivlje, da mlevne karte takoj odpravi in uvede zopet prosto mleto za kmeta. Tudi se vlada pozivlje, da racijo za kmečko prebivalstvo zviša na 500 gramov moke na dan. — Ta sklep se brzojavno naznani ministrskemu predsedstvu, ministrstvu za ljudsko prehrano in poljedelstvo ter pisмено c. kr. deželni vladi v Ljubljani s pristavkom, da je omenjena vladna odredba vzbudila med kmečkim ljudstvom v deželi opravičeno ogorčenje, ki še vedno narašča.

Oddaja sena in slame potom županstva. Za nakup in oddajo sena in slame, ki gre iz občin ven in se pošilja po železnici naprej, so nastavljeni po celi deželi posebni komisijonarji, ki imajo nalogo, prevzemati seno in ga pošiljati na določena mesta. Število teh komisijonarjev se ravna po krajevnih razmerah in potrebah. Za oddajo tistega sena in slame pa, ki se kupuje od strani vojaških oddelkov po posameznih občinah samih, so pa županstva določena in morajo županstva prevzeti to nalogo, ker bi se sicer take krajeve prodaje ne dale pregledavati. Vsako županstvo mora voditi točen zaznamek o vsaki prodaji sena in slame, nasproti vojaštvu, kakor tudi drugim osebam. V ta zaznamek je napisati ime kupca, množino prodanega sena in slame in ceno. Za seno in slamo, ki se proda vojaštvu potom županstva, mora vojaški prevzemnik izpostaviti podpisano izkaznico („Bescheinigung“), ki jo pošlje županstvo v svrhu izplačila na „Deželno mesto za krmila“ v Ljubljani, oddelek za seno in slamo.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Mej tem, ko se na tem bojišču po zadnjih poročilih vrše le od časa do časa v silovitosti menjajoči se topovski dvoboji, javlja se iz Idrije 29. julija, da so 28. julija sovražni zrakoplovi nič manj kot trikrat napadli Idrijo. Ob tri četrt na 7. uro zjutraj pojavili so se trije veliki in dva spremljevalca, vrgli 33 bomb in akoravno so krožili nad Idrijo nad četrt ure, niso zadeli nobene hiše in tudi nobenega človeka. Dopoldne ob četrt na 12. uro približno od druge strani osem velikih kapronijev in vrže 22 bomb na tla ter zadene dve hiši, drugih žrtev ni bilo. Norčevanje nekaterih, da gre v tretjič rado, postalo je ob četrt na 8. uro zvečer resnica, kajti prihrumelo je šest italijanskih letal ter zmetalo okoli 60 bomb na tla. Ubit je bil en človek, drugi ranjen in ena hiša je bila zrahljana. Ker jih je jezilo, da z dvakratnim napadom niso nič opravili, so to pot metali ognjene bombe, kar je povzročilo, da se je na nekaterih krajih vžgalo, kar so pa hitro pogasili, le gozd, ki je bolj visoko nad mestom, je začel goriti, a tudi ta požar so tekom ene ure pogasili. 29. julija ob polu 11. uri dopoldne pa je prijadral zopet so-

vražni letalec, prepričati se je menda hotel o uspehu treh napadov prejšnjega dne. Veliko pač ni mogel poročati. Bomb ni metal nikakih. Da Italijanom naši obisk vrnejo, o tem smo prepričani.

Rusko bojišče. — Ofenziva zaveznih čet na tem bojišču vrlo dobro napreduje. Kakor se poroča 30. julija iz vojnega tiskovnega stana, smo tudi 29. julija znatno napredovali, akoravno je postal ruski odpor na posameznih oddelkih bojne črte precej močan. Posebno skušajo Rusi naše napredovanje proti Črnovicam z vsemi močmi zadržati. Južno Pruta dovedli so nove močne rezerve proti Čeremoszu, ki so se ljuto vrgle v boj, a kljub temu pridobile so naše čete znatno na ozemlju. Tudi poizkus, da bi vezale naše preko grebena Karpotov v okraju reke Kiribaba napredujoče čete, se jim ni posrečil. Višino za višino osvoje naše neutrudljive čete. V ozemlju Czobanesti izgubili so Rusi predorno opirališče pri Valeputni, za katerega so se mnogokrat bojevali in katero je v ljutih bojih prejšnjega leta ponovno menjalo osvojevalca. Z zavzetjem tega predora je odprta pot proti Kimpolungu od jugovzhoda. Tudi od vzhoda korakajo vže tudi čete proti tej važni točki, ko so si v trdovratnem boju priborile prehod čez Moldovo. Skupine, ki so prodirale iz prostora pri Horodenki, dosegle so Dnjester pri Zaleszyki ter zasedle to važno območje. Ta sunek mora naravno tudi vplivati na one ruske divizije, ki še branijo Črnovice, kajti preti jim, ako se naše čete nadalje ustalijo pri Čeremosu, da jih iste od severa prebite. — Zrahljana ruska karpatska bojna črta razširila se je proti jugu za kacic 20 kilometrov. Tudi v postranskih dolinah Suzave, Sereta in Čeremosza pridobivamo v hudih bojih na prostoru. Prodiranje v tem ozemlju je v kotlinam podobnih dolinah nad 1200 metrov visokega predpogorja Karpotov nenavadno otežkočeno. Akoravno pogorje naši hrabri pehoti ni neprekoračljivo, je vendar napredovanje osobito našega topništva navezano na majhno število cest. Naše črte gredo sedaj približno od Dorne Watre zahodno Valeputne v dolini Putna — zahodno Fundul-Moldovi preko Breaze ob zgornji Moldovi-Schipoth, potem preko Wiznice po dolini ob Čeremoszu. Tudi mej Dnjestrom in Prutom se skuša v boju večkrat premagani sovražnik v novih postojankah zopet upirati. Nasprotno je odporna moč Rusov mej Zbrucem in Dnjestrom še vedno zlomljena. Povsodi moral se je našim nad vse hrabrim četam umakniti. Vsled tega bode ozemlje mej Zbrucem in Dnjestrom kmalu očiščeno sovražnika. — Hrabre in junaške zavezne čete priborile so dosedaj nad 16 mest in 100 vasi, ali 16 okrajnih glavarstev ter zasedle nad 10.000 štirjaskih kilometrov po sovražniku zasedenega ozemlja.

Zahodno bojišče. — Po nemškem uradnem poročilu 30. julija, trajal je topniški boj na Flanderskem, v katerem se bore obe sovražni stranki za prvenstvo predno nastopi pehota, tudi 29. julija z nezmanjšano silovitostjo. Toda Nemci niso dosedaj, v kljub temu, da jih je sovražnik obsipaval z granatami vseh kalibrov, tudi za trenutek v silovitosti prenehali in so bili v obrambi uspešni. Na dolgi črti od obali do Lilleja pokazujejo se počasi težišča v bližnjem času pričakovanih pehotnih napadov. Francoski poizkus, angleški napad, h kateremu so se pripravljali na Flanderskem, z močnim sunkom ob Aisni podpirati, se je

žalostno izjalovil. — Po Wolffovem poročilu bilo je od 1. avgusta 1914 do 30. julija 1917 sestreljenih nemških in sovražnih letal, privezanih balonov in vodljivih zrakoplovov: 2298 sovražnih in 683 nemških letal, 186 sovražnih privezanih balonov in trije vodljivi zrakoplovi. Škoda, ki je nastala z izgubo vseh teh v treh letih vojske uničenih letal, balonov in vodljivih zrakoplovov, bi znašala 175,830.000 mark.

Na morju, kjer se izvaja neomejena podmorska vojna z nezmanjšano silo dalje, potopili so naši in nemški podmorski čolni od začetka neomejene podmorske vojne že nad pet milijonov brutoregisterskih ton trgovskoladijskega prostora, ki je služil našim sovražnikom. Da bi vse te izgube naši sovražniki z novimi ladjami nadomestili, je nemogoče.

Novi sovražnik pridružil se je našim dosedanjim v vladi Siama, kojega poslanik v Berlinu, ki zastopa svojo vladu tudi na Dunaju, je po naročilu svoje vlade napovedal vojsko Nemčiji in Avstriji.

Cerkveno.

Mirovna pobožnost. Kakor je tukajšnje vodstvo III. reda priredilo v času svetovne vojske posebne vojne pobožnosti, tako priredi tudi letos od 9. do 12. avgusta mirovno pobožnost v novo-meški frančiškanski cerkvi. V četrtek, petek in soboto bo ob 6. uri sveta maša pred izpostavljenim presv. R. Telesom za mir s sv. rožnim vencem. Zvečer ob pol 8. uri bo molitvena ura, slovesne litanije s primernim govorom. Govorniki se bodo vrstili. Posebno se prav vljudno vabijo v soboto predragi bratje iz Goriškega. Vdeležite se vsi! Govoril bo goriški duhovnik.

V nedeljo ob 7. uri bo slovesno skupno zadostilno sv. obhajilo — govor s sv. mašo. Ob 9. uri je odhod procesije k sv. Antonu v Prečino. Po prihodu bo govor po prečastitemu g. duh. svetniku Šmidovniku — slovesna sveta maša s cesarsko pesmijo. Popoldne ob 2. uri bo sveti križev pot za padle vojake novomeškega dekanata, slovesna molitvena ura, litanije s sklepnim govorom. Udje III. reda prejmejo vesoljno odvezo s popolnim odpuščkom. Naj bodo ti dnevi mirovne pobožnosti, dnevi skupne goreče molitve za milost skorajšnjega miru. Naj nihče ne pozabi, da nam more poslati v teh strašnih dnevih svetovne vojske milost miru le Oni, ki ga je prinesel sam na svet. Ne pozabimo, da vsi potrebujemo miru, meščani kakor kmet. Zato naj nihče ne izostane od te mirovne pobožnosti. — Prihitite pa tudi v kolikor mogoče v najobilnejšem številu k sv. Antonu v Prečino. Naj vas ne zadržuje vročina poletnega časa, Vas meščane, ne utrujenost, Vas kmetstvo ljudstvo. Splošna potreba po miru nas sili, da se skupno zatečemo k Onemu, ki pravi: Prosite in bodele prejeli!

Vodstvo III. reda.

Vinko Bitenc-Radoš:

Večna luč naj Ti sveti!

(† sestra Heleni.)

Pekoče gorje se je rodilo v Tvojih očeh ob uri poslednji, ko v duši že upanja več ni bilo, ko smrt položila roko je na lice, a pot hrepenenja je bil nedogledni.

Prepozno dospel je žalostni list z bolestjo zapisanim klicem: pridi; vzdrhtel sem: pred mano deviško-čist se v duhu prikazal obraz Tvoj je bel, obžarjen od luči, ki svet jo ne vidi.

Odšla si; v cvetu življenja po mnogem trpljenju si morala umreti, preporna najlepšega hrepenenja... Počivaj mirno v ozkem domu in večna luč naj Ti sveti...!

Lublin, 22. julija 1917.

Danes tukaj, jutri tam.

(Janko M.)

Med bliskom, gromom in dežjem smo priromali v noči 8. na 9. junija v zapuščeno vas na hribečku ob levem bregu Vipavce in se naselili po porušeni in opustošeni hišah.

Drugi dan je bilo krasno vreme. Pogledal sem si vas in okolico. Na zahodni (sovražni) strani je vas čisto porušena od sovražnih granat, vzhodni del vasi pa je docela opustošen. Večina hiš je brez vrat in oken, prav veliko tudi brez stropov. S hribečka je krasen razgled na okolico. Na lepo vipavsko dolino, posejano z vinskim goricami in belimi vasicami. Prelepi so ti kraji, ako jih človek od daleč gleda. Ako pa vzame v roko daljnogled, zre pred sabo razvaline, opustošenje, samo žalost...

Ob vznožju hribečka se vije reka Vipavca, v kateri mrgoli razposajenih nagcev. Mislite si veselje in srečo naših vojakov, ko so po dolgem času zopet prišli do vode, da se lahko okopajo in operejo.

Prvi dan smo se sprijaznili z novim krajem, drugi dan smo se počutili kakor doma, žal — tretji dan na večer smo morali pobrati šila in kopita. Namerili smo jo v ono stran, kjer se dvigajo proti nebu svetle rakete, ki nam kažejo pot...

Dopisi.

Iz Gotne vasi pri Novem mestu nam se poroča: Pri gasitvi požara dne 20. julija t. l. so s požrtvovalnostjo in z najboljšim uspehom pomagali še sledeči: Posestnik in domačin g. Anton Avsec, kateri je bil takorekč prvi na pogorišču in da-si sam prav bližnji sosed, kojega imetje je bilo posredno v največji nevarnosti, je rešil svinjak, ki je tikoma hiše g. Grašiča in s tem rešil to hišo. Enako z največjim naporom in nevarnostjo je pomagal tudi domačin, tesar Jakob Hrastar. Pri požaru zamorejo tesarji največ pomagati. In to je on storil. Ob pogorišču na bližnjih strehah je branil, da se iste niso vnele in bil pri tem tako srčen in drzen, da se mu je obleka na životu vžgala, pa on ni omagal, samo da je sosedom-vaščanom gasil, ker je opazil nevarnost, v kateri se je vas nahajala. Hvalevredno omenimo slednjič pomoč od moštva c. kr. vojaške straže na Grmu in vojaštva c. kr. rezervne bolnice v Novem mestu, ki so takoj prihiteli na pomoč in se udeležili reševanja.

Le s pomočjo vseh v zadnjem dopisu naštetih gasilcev in teh oseb je bilo omogočeno, da se je vas še pred večjo škodo obvarovala. Zato jim kličemo: Slava njihovi požrtvovalnosti in trudu!

Iz Adlešič, 26. julija. 20. julij, dan sv. Elije, na kateri dan pravijo, da posebno rado treska, t. j., je rado hudo vreme, je bil letos za nekatere belokranjske župnije res strašen dan. Po silni vročini — 19. imela je celo Kulpa 28.5 C topline — in hudi suši prejšnjih dni, se je ta dan popoldan naoblačilo in je začelo od Gorjancev sem hudo grmeti. Ker je bilo tudi nebo kar črno, bali smo se najhujšega. Okoli 6. ure pa je nastal silen vihar, ki je lomil po Beli Krajini in krčil drevesa in po vrtili sadje, podiral po nekod hiše, svinjake, skednje in kozolce. Med hudim nalivom pa je padala po nekaterih krajih toča, ki je naredila ogromno škodo po vinogradih, polju in vrtili, pa tudi po hišah, katere je nekatere razkril vihar, toča pa pobila okna, posebno v Črnomlju, kjer se sliši, da je pobila v nekaterih hišah po 40 do 50 šip. Najhujše je prizadeta črnomalska župnija, kakor se sliši, kjer pravijo, da so padali z neba kar kosi leda. Uničeni so tam vinogradi, posebno v Rodinah nad Črnomljem, okoli Črnomlja pa polja, najbolj okoli Desinca in Čudnega Sela, od kodar je prišla toča v našo župnijo, v Tribučje, Pribince in Bedenj. Najbolj je pobila v naši župniji v Tribučah, kjer je kazala letos letina najlepše. Tu so pridelki veči-

ljeno brije po pustih, ravnih poljih, so se umaknili k vodam v grape, da se tako vsaj malo zavarujejo pred njo. In res, vsaka vas leži, kolikor mogoče v kotlini, če že ni nobene vodne grape zraven. Zakaj si ljudje niso postavili hiš rajši na ravnini, kot v teh jarkih, dolgo nisem mogel zapopasti. Še-le potem sem na to prišel, ko mi je nek domačin to razložil. Seveda jaz sem bival gori poleti; če bi se bil mudil po zimi, menim, bi bil sam na to prišel!

In kar ni. lesa (in še kar ga je in kar ga dobé iz Karpotov, je tako silno drag; kmet, tam od Strija, mi je pravil, da je dal za voz okleskov ob začetku vojne 60 kron!) — pomagajo si ljudje na drug način, ki pa ni bogsigavedi kako appetiten. Iz kravjaka in slame naredijo nekako mešanico, to zrežejo v obliko opeke, nalepijo to „opeko“ (dokler je še vlažna seveda) na zidove raznih obzidij in tudi hiš, in ko se posuši, kurijo s tem. Paradno to ni za vas in še v lepem mestu Horodenki sem videl take izložbe. Tudi duh po kuhinji, mislim, ni ravno aromatičen in naše gospodinje, ne vem, če bi mogle žgance kuhati s takimi divmi. Pa kaj hočemo, sila kola lomi! — Ljudstvo ob Dnjestru je zelo siromašno,

ali vljudno in gostoljubno. Povsodi so nas lepo sprejeli in nam dali, kar so imeli za jesti in tudi stanovanja po njih „hotah“ z veseljem. Ljudstvo govori jezik, ki je skoraj iz vseh slovanskih jezikov (za hrvaškim) najbolj podoben našemu slovenskemu. Podobno je nam pa tudi v tem, da je kot naš narod zaničevano in zatirano. Pregarjajo je Poljaki kot Rusi...

Vzrok njih siromaštva je pa tudi ta, ker je slabo poučeno, v rokah brezvestnih šlahčičev in judovskih pijavk. Tudi njih polja menda ne znajo ali nočejo skrbno in pravilno obdelavati. Dočim po leti pri nas vse mrgoli po poljih, sem tu le redko kakega človeka videl kdaj na njivi. Raste pa tu vse, le pšenice nisem videl nikjer, toliko več pa rži in ovsu in krompirja. Zato pa je njih kruh po večini ovsen in krompir njih glavna hrana.

Oj, da bi mi Slovenci imeli njih polja, postali bi milijonarji! Ali kaj, ko so v Galiciji in je vsakdo rekel, da jih ne mara zastonj in tudi jaz bi ne hotel še „namalan“ biti gori... Ali Ukrajinci vroče ljubijo svoje stepe, kot sem že omenil; je že tako. Vsak človek ljubi svojo rodno zemljo, slab človek, če ni to slučaj pri njem...

noma popolnoma uničeni. Žalostno je videti posebno turšico, ki je ravno letos tako lepo kazala in je bila po nekaterih njivah visoka po dva do tri metre. Zdaj pa je vsa okleščena in večinoma tudi polomljena in po tleh, da jo pobirajo in vozijo domu cele vozove, da jo pokladajo živini. Tudi oves in proso sta večinoma uničena. Silna škoda je tudi na drugih pridelkih in „sadežih“, to je vinogradih blizu doma ali hiš, kjer je tudi skoraj vse uničeno. Sreča je pa, da so bile letos šenice vsled hude vročine in suše preje dozorele in so jih pospravili večinoma že v prvi polovici t. m. A rži pa so bile vendarle nekatere ostale še po njivah v kupih, katere je tudi zalotila toča. In sadje? Letos je bilo po nekodih prav polno, posebno jabolka in hruške in deloma tudi slive. A zdaj pa je večinoma otrešeno od silnega viharja in odbito od toče. Nekateri so ga nabrali pod drevjem kar cele gnojne koše. Malo manj pa je naredila toča škode na Pribincih in še manj na Bednju, katerega je pobila le dobro polovico, to je stran proti Črnomlju. Nekaj škode pa je napravila tudi v Veliki Plešivici, kjer je ranila nekoliko grozdje. Nekaj zrnja je padlo tudi na Preložniku in v Vel. Selih, drugod pa smo imeli samo silen vihar, ki je otrešel močno sadje, posebno slive (češplje), ki so vsled hude suše že itak močno odpadle, in pa polomil trte po vinogradih. Iz Tribuč in deloma Bednja pa se je obrnila toča v podzemeljsko župnijo, kjer je naredila, kakor se sliši, ogromno škodo na Cerkvishču, v Gribljah in Dragoših, po katerih vaseh je letos pobila menda že po trikrat. Tudi njive naših Fučkovčanov proti Dragošim so nekoliko trpele po toči. Nato pa se je obrnila toča še na Hrvaško, kjer je neki tudi vse uničila ono stran Kulpe od Mošomec do Pravutine. Sploh pa se pojavlja letos toča več ali manj skoraj pri vsakem dežju tu ali tam v Beli Krajini. Ni čudno, da je ljudstvo obupano. Triletna vojska, brez konca, z vsemi svojimi posledicami, dveletna suša, vsled katere trpijo po nekaterih krajih pomanjkanja ljudje in živina, in zdaj še ta strašna toča!

Franjo Neubauer:

Zadnji pozdrav.

„Če mi padeš tam na polju,
kjer sovražni top mori,
v tvoj spomin zvoniti dala
s tremi bom ti dneve tri.“

Ko je večni san zasanjal,
tulil mu je glas topov,
smrt njegovo naznanilo
temno pismo je domov.

Pa je bridko zajokala:
zvonček le en sam droban
žalostno pozdrave zadnje
peval mu je v solnčni dan.

Ni zvonilo mu slovesno,
večni mu želeč pokój.
Še miru oznanjevalci
moral so v divji boj!

* *

Domače in tuje novice.

Zlato mašo v spomin petdesetletnice mašništva bode služil v kapiteljski cerkvi v Novem mestu v nedeljo, dne 5. avgusta, prečastiti gospod kanonik Janez Virant, starosta novomeškega kolegijatnega kapitlja. Spored: Ob pol 10. uri dopoldne slovesni vohod v cerkev in klicanje svetega Duha; nato slavnostni govor; govori mil. g. prošt dr. Seb. Elbert; po govoru slovesna sveta maša in „Te Deum“. Popoldne ob

3. uri slovesne pete litanije Matere Božje. Častitamo splošno priljubljenemu duhovniku-zlatomašniku. Še na mnoga leta!

40 letnico mašništva je obhajal dne 27. julija 1917 velečastiti frančiškan, g. P. Otokar Aleš, vpokojeni šolski vodja na Brezju. P. Otokar je še vedno ohranjen v najboljšem in hvaležnem spominu pri vseh stanovih v Novem mestu, saj je živel med nami nad trideset let kot občepriljubljen družabnik, kot izvrsten učitelj-vzgojitelj šolske mladine in nazadnje kot dober šolski vodja. Poučeval je z najlepšimi uspehi dolgo let tudi petje v šoli in pri rokodelskem društvu ter navduševal za petje mlade in stare — ker je sam izboren pevec s slovečim glasom. Več let je bil tudi gvardijan tukajšnjega samostana, kjer je neutrudljivo deloval, veliko storil in modro gospodaril, vse v čast božjo in cerkvi ter blagor samostanu. Mnogozaslužnemu gosp. slavljenču želimo od srca še mnogo zdravih in krepkih let, da bi čil in čvrst zapel Bogu čast in slavo tudi k svoji 50- in 60. letnici!

Prezentacija. Kolegijatni kapitelj v Novem mestu je prezentiral za župnijo Stopiče č. g. Fran. Žitnika, knezoškofjskega tajnika v Ljubljani.

Pastoralna konferenca za novomeško dekanijo bode 6. avgusta v Novem mestu ob običajni uri.

Odlikovanje. Z duhovniškim zaslužnim križcem 2. razreda na belo-rdečem traku je bil odlikovan višji mornariški kurat, g. Anton Jarc, brat državnega poslanca g. Evg. Jarca. Iskreno čestitamo!

Odlikovana sta bila z železnim zaslužnim križcem na traku hrabrostne svetinje: Jure Žagar iz Osilnice in Lojze Dejak iz Ribnice. Čast junakom!

Izlet k sv. Petru nad Sotesko se je vršil v četrtek, dne 26. julija ob najlepšem vremenu. Sicer po trudapolnem, a vendar dovolj ugodnem potu skozi lepe gozdove, smo došli prijatelji in prijateljice turistike iz Novega mesta in z nami več drugih ljudi, ki so se nam pridružili na soteskem mostu, okoli 8. ure zjutraj na hrib, čvrsti in zadovoljni. Ko pa stoji človek na divnem razgledu pri starodavni cerkvi sv. Petra ter ogleduje mlo slovensko domovino tja do visokega Nanosa, vsklikne mu nehoté srce: „Krasno, krasno!“ Zares, ta izlet presega gledé prijetnosti in zanimivosti clo bajkepolne Gorjance. — Po dohodu v cerkvico ste se služili dve sveti maši za mir ob navzočnosti velikega števila vernikov obojega spola. Pri sv. mašah je izborna pel novomeški kapiteljski pevski zbor s sodelovanjem drugih izvrstnih pevcev. — Ne želimo izleta natančneje opisati; opozarjamo pa tozadevno na podlistka v Dol. Novicah št. 17. in 18. lanskega leta: „Moja pot k sv. Petru“. Tam popisuje neka prijazna Marica zares vseskozi pravično in z našimi utisi se popolnoma ujemajoče, nek tak izlet prav mično in dovtipno. Nad vse dobro jo je pogodila, kar ji naj bode na tem mestu v čast izrečeno. Z istimi, ali vsaj zelo podobnimi utisi smo tudi mi zapustili vabljivo goro sv. Petra.

Smrtna kosa. Na Mirni je izdihnila svojo blago dušo dne 26. julija gospa Amalija Korčičin, prej omožena Neubauer, rojena Trček, po dolgi in mučni bolezni, v starosti 73 let ter bila pokopana 28. julija na pokopališču pri sv. Heleni. Rajna je bila mati kateheta in pesnika, preč. gospoda Franjo Neubauer. Bridko prizadetim ostalim naše sožalje. Občespoštovani pokojni naj Bog podeli rajski mir!

Umrla je v novomeški ces. Elizabete bolnici dne 27. julija g. Marija Perschl, zasebnica in vdova, rojena leta 1852 v Prihroju, okraj Jicin na Češkem. Naj v miru počiva!

Umrla je v Spod. Topli rebri dne 25. julija gospa Magdalena Mausser, po dolgi bolezni, stara 56 let. Naj počiva v miru!

Srčne pozdrave pošiljajo vsem dolenskim dekletom iz rezervne bolnišnice v Leobnu: Lud. Tomšič, St. Rupert, Tomaž Koss, Žalovče pri Šmarjeti in Franc Gabrijelčič.

Razglas. Mestno županstvo naznanja, da se bode meseca avgusta 1917 oddajala mast pri mestni zalogi samo vsako soboto od 7. do 11. ure dopoldne, začeniši v soboto 4. avgusta v sledečem redu:

Od 7. do 9. ure hiš. št. 1 do 150

Od 9. do 11. ure hiš. št. 151 nadalje.

Vsaka stranka se strogo opozarja, da pride točno ob gori določeni uri ter prinese sabo potrebni drobiž.

Mestna hranilnica v Novem mestu. V mesecu juliju 1917 je 200 strank vložilo 222.162 K 91 h; 257 strank vzdignilo 142.105 K 16 h, torej več vložilo 80.057 K 75 h; eni stranki se je izplačalo hipotečnih posojil 4500 kron. Stanje vlog 5.227.180 kron 68 h. Denarni promet 686.279 K 53 h. Vseh strank bilo je 802.

Umrlí vojaki v mesecu juliju 1917: Nikolaj Petrov, Josef Stal.

Nesreče. Jože Jordan, učenec ljudske šole v Št. Jerneju, se je ponesrečil pri mlatilnici. Gepelj mu je poškodoval stopalo desne noge. — Štefan Ponjak, posestnik iz Malega Nerajeka pri Črnomlju, se je povozil, kar mu je zlomilo in raztrgalo levo nogo v goleni. — Anton Rajer, posestnik na Občinah pri Doberniču, se je ponesrečil pri mlatilnici. Jermen ga je zgrabil za desno roko, da se je ovila okrog kolesa. Medtem se mu je pa roka zlomila, ranila in izpahnila. Navedeni ponesrečenci se zdravijo v kandijski bolnici.

Dihurjeva družina — strah naši perutnini. V zadnjih letih se opaža, da zginjuje nenavadno veliko perutnine v bližini novomeški, zlasti v Gotni vasi, Regerški vasi in Šmihelu. Povsod se gospodinje pritožujejo, da jim zmanjkujejo kokoši, piščanci, jajca itd. Na sumu so cigani, kragulj in dihurji. Posestniki se branijo kolikor mogoče in preganjajo te kurje uzmoviče. To je občutila tudi ena dihurjeva družina, obstoječa iz starih dveh in šestih mladičev, ki si je v pretečenem tednu poiskala novo, bolj varno bivališče v drvarnici kmetijske šole na Grmu, kjer je zasledila osem mladih puric in tri piščance. V zahvalo za neplačano stanarino so dihurji zadavili to perutnino. Pri tem ropanju jih je zadela usoda. Oškodovani lastnik perutnine jih je z uspehom osledil. Ko so prišli mladiči domov v drvarnico, so jih iz nje pregnali in jih pobili. Stara dva sedaj po noči hodita klicat mladiče. Upajmo, da se posreči tudi te zalotiti. Ker ni edino ta dihurjeva družina v novomeški okolici, bi bilo želeli, da bi posestniki še bolj pazili na te škodljivce, da se preveč ne razpasejo.

Uporna ženska. Zofija Prossek v Trstu je hotela te dni na ribjem trgu dvakrat dobiti ribe, dočim je bilo določeno za vsako osebo le četrt kilograma sardel. Navzoči stražnik je Prossek pozval, naj se odstrani, ker pa ni hotela ubogati, jo je odvedel na bližnji komisarijat, kjer so napravili zapisnik. Nenadoma je pa Prossek napadla uradnika, ki je pisal zapisnik in ga s pestjo večkrat udarila po glavi. Ko jo je hotel prijeti navzoči stražnik, je tudi njega z vso silo udarila po očesu, nato se pa zopet vrgla na uradnika. Še-le s pomočjo drugega stražnika so ukrotili besno žensko in jo odvedli v zapor.

Raznotero.

Tri leta svetovne vojske. Dne 26. julija 1917 je bila že tretja pretužna obletnica grozne svetovne vojske. Gotovo ga ni trezno mislečega človeka na vsem božjem svetu, da bi si ne želel že konca vojske in ne hrepenel po blaženem miru. Bog se naj usmili človeškega rodu!

Zanesljivo znamenje. Neki mož se je utopil v Donavi. Ker niso mogli najti trupla, je razposlala oblast naznanilo na vse kraje, ki leže ob reki. Uradno naznanilo se je končalo: „Utopljenec je bil rudečkaste barve; oči ima modre in pogled zelo oster; lase rumenkaste; posebno znamenje pa ima: da jecelja!“

15 milijonov žensk preveč boče baje po nekem izračunu, ki je vestno sestavljen, po vojski v Evropi. Pač prevelika izbira za ljubitelje zakona.

Rimske izkopine na Štajerskem. V Wagni, kjer razširjajo begunski tabor in delajo nove barake, so naleteli na ostanke starorimskega mesta Flavia Solva. Poklicali so deželnega arheologa dr. Walterja Schmida, ki je nato vodil nadaljno izkopavanje. Sedaj je odkril velik amfiteater v obliki elipse; jasno je videti obzidje, kletko za zverine in oltar, ki je bil posvečen boginji osvete (Nemesi Augustas). Izkopavanja nadaljujejo.

Žena brez želodca. Društvu dunajskih zdravnikov je pripeljal profesor Lorenc neko ženo, ki jo je bil pred letom dni operiral, in je bil na posled primoran, zaradi velike bule, — amputirati cel želodec. Ko je bila žena še zdrava, je tehtala 80 kilogramov, pred operacijo pa le 38 kg. Operacija je trajala nekaj čez 60 minut in se je popolnoma posrečila. Žena je polagoma okrevala in tehta danes že 50 kg. Zredila se je torej prvo leto po operaciji za 12 kilogramov. Danes je zopet zdrava in čila, upravlja veliko posestvo in je lahko vse. Samo čez nekaj še toži: če zaužije gnjat s kislim zeljem — jo boli želodec.

Razveljavljene odpovedi stanovanj. Komandantura v Gdanskem je razveljavila vse odpovedi stanovanj, ki so jih bili podali hišni posestniki dne 1. julija. Poslej se more odpovedati stranki stanovanje samo z dovoljenjem komandanture.

Enakopravnost žen v Italiji. Laški listi poročajo, da je justični minister Sacchi dokončal vsa preddela za zakonski načrt, glasom katerega se odpravijo vse dose-danje moške predprave v zakonu ter bosta poslej mož in žena v vsakem oziru docela enakopravna. — Sedaj naj pa še Lahji odpravijo ženske predprave, če ne, ne bodo dosegli enakopravnosti.

Razvedrilo.

Iz šole. V šoli je vprašal katehet učenca Janeza: „Kaj sta napravila Adam in Eva, ko ju je angel z gorečim mečem zapodil iz paradiža?“ Janezek vstane ponosno in odgovori: „Jedla sta kruh toliko časa, da jima je tekkel po obrazu pot.“

Kadar jokajo ženske. Mlada gospa nekega profesorja je začela pri družinskem razporu jokati, da bi s solzami omečila svojega moža. Toda dosegla ni s tem ničesar, kajti on je zmajeval z glavo, rekoč: „Nehaj že jokati, kajti solze mi ne uga-jajo. Preiskal sem jih kemično. Obstoje iz fosforja, apna in sodovega klorida; največ je vmes pa le vode.“

Strah pred šibo. Mali Tonček drvi z vso silo po cesti in se naenkrat zadene v gospoda župnika pri nekem hišnem voglu. „Aj, aj, kam tako naglo, Tonček?“ ga vpraša župnik. „Domov,“ stoče mali učenec prestrašeno, „mama me bo natepla!“ „Kaj?“ se začudi župnik, „ali tako močno želiš biti tepen, da sam hitiš domov?“ Mali pa odvrne: „Ne, toda če pridem kesneje, ko bo že oče doma, me bo on še močneje ...“

Sožalje. Gospod svétnik je umrl in zapustil žalujočo soprogo. Neka prijateljska rodbina je hotela vdovi izraziti sožalje. Poslali so toraj svojega sina z naslednjim sožaljem: „Mati vam izraža ob bridki izgubi vašega moža najudanejšo sožalje. Ker pa nismo imeli pri rokah venca za na krsto, vam damo v znak žalosti — nekaj klobas, ker smo včeraj klali.“

Knjigoveznica

J. Krajec nasl. v Novem mestu

bode lahko izviševala dva mesca kaj več naročil, na kar opozarjamo šolska vodstva, župne urade, županstva in vse druge urade. Pošljite tedaj takoj knjige v vezavo.

Krajepisno- zgodovinske črtice iz Belekrajine.

Priobčil L. Kolbezen.

Strah in grozota svetovne vojske sta tudi pri nas obudila spomine na francoske vojske, ko so morali ljudje zapuščati svoja bivališča in bežati pred sovražnikom. Z bojaznijo pravijo stari Črnomalci tudi še o pohodih bosanskih hajdukov in ličkih vlahov in kažejo še one drage in „špilje“ (dupline), kjer so se skrivali in vživali naropano blago, ali se pripravljali za požiganje in plenjenje. Omenil sem že Gradnji skedenj v poljanskih hribih, kjer je bilo pravo gnezdo te zalege; tudi sicer so imeli svoja skrivališča v kočevskih gorah proti Nemškiloki in Poljanam, osobito v Miklarjih, kjer je živel znani hajduk Bravse, ki je v visoki starosti umrl pred nekoliko leti. Skrivali so se tudi po belokranjskih lozah in dragah med Adlešiči, Preloko in Vinico. Ker je svet ondi zelo kotlovit, najbrž vsled večkratnih potresnih sunkov in vrtnčastih potreslajev tako preustvarjen, da so na mnogih krajih nastale kotlovinaste drage in se pozneje zarastle z grmovjem, leščevjem, hrastovjem in bukovjem, so bile take drage kaj pripravna skrivališča za hajduke in tatove. Ljudje še zdaj pripovedujejo, kako je imovit meščan Švajger (ded leskovskega dekana Švajgerja) iskajoč svojo živino na paši v Konjskem vrhu (lozo med Črnomljem in Butorajem) zašel v drago med hajduke, ko so ravno preštevali naplenjeni denar. Ker so mu grozili s smrtjo, si je komaj izprosil življenje s povzdignjenimi rokami. V zahvalo jim je pripravil bogat obed, izgovarjajoč se pred domačimi, da je povabil svoje prijatelje in znance.

Spomin na Francoze je še tako živ med ljudstvom, da kažejo še zdaj ona mesta, kjer so francoski vojaki zavzeli svoje postojanke, si pekli vole in plačevali s francoskim denarjem; tudi one hišne številke še kažejo, odkoder so jemali naše mladeniče, da so morali ž njimi nad Ruse. (Primeri knjižico: Spomini starega Slovenca.) V Črnomlju so se polastili Francozi utrdb na mestnem griču nad sedanjo državno trtnico, imenovano komensko kaščo. Bila je to močna utrdba nad mestom in Lahinjo, odkoder se je obvladala vsa okolica in bila mogočna obramba zoper vpade Turkov. V srednjem veku so ondi bivali vitezi nemškega reda, ki je to višino utrdil in tudi po njem bila nazivana komenska kašča, ker je spadala h komendi nemškega viteškega reda. Francozi so razrušili utrdbo pri znanem uporu Poljančev in Tančanov, ki so prišli s sekirami, beti in drogovi nad Francoze in silili okoliške prebivalce, naj se jim pridružijo, toda kmetje so šli nekoji slepo za njimi, drugi so se pa skrili pred tem nevarnim početjem v skednje in hleve pod jase in slamo ali po kletih. Izid tega upora je bil žalosten, ker je francoska sila kmalu vdušila upor in so bile za kazen porušene in požgane Poljane, slavnoznani Kostel in komenska kašča v Črnomlju. Bila je velika nevarnost, da razrušijo tudi mesto, ko bi tedanji župnik in mestno starešinstvo, na čelu jim nekaj plemenitih gospa ne potolažilo pravočasno srda Francozov. Kot žrtev je padel neki mož iz Rožičvrha, ki je slučajno peljal obložen voz iz črnomeljskega mlina, pa ga je na potu gredoč, ko je ravno zapustil malenco, zadel strel iz francoskega topa, ki je bil namerjen od komenske kašče proti mestu.

Razrušeno zidovje te kašče je porabil pozneje stotnik Majerle za zidavo svojega grada, katerega je postavil na onem mestu, kjer so stala prej mestna vrata. Ta stotnik Majerle je bil domorodec in se je posebno odlikoval v vojski proti ogrskim upornikom leta 1848, kjer se je iz navadnega prostaka popel do stotnika. Na mestu kašče pa je dal sezidati Majerle kapelico sv. Jožefa za spomin. Kapelica pa je bila kasneje

zanemarjena in je polagoma razpadla, samo vitka jagnjet stoji še na onem mestu in spominja Črnomalce na minljivost tega sveta, ki bi bili radi le-tu sezidali cerkvico svetega Florijana, svojega mestnega zaščitnika, pa radi raznih neprilik ni bilo mogoče tega načrta izpeljati. V prostornih kletih kašče vrh griča, odkoder je mičen pogled na mesto in kolodvor, si je pripravila črnomeljska mladina telovadno orodje, da tudi v telovadnem športu lahko tekmuje s svojimi vrstniki večjih in bolj imovitih narodov ter se navdušuje za svoje narodne, gospodarske, katoliške, jugoslovanske ideale pod vzornim katolikom, vsem narodom pravičnim Habsburžanom, cesarjem Karolom.

Razširjajte „Dolenjske Novice“!

Satanova novoletna darila.

Poljsko spisal Chochlik.

IV.

Še-le v torek zjutraj je mislil Onufer zopet na delo, četudi z odporom in nevoljo. Prazniki so ga tako zdelali, da je nerodno z globokim vzdihom posegel po torbi, da jo razreže. Usnje je bilo izvrstno, torej se je splašalo, narediti par finih čevljev. Toda gospod Onufer se nikakor ni tako veselil tega, kakor je bilo pričakovati.

Delo ga ni prav nič veselilo. Raje bi spal ali obiskal pivnico, da malo pomodruje, a kaj vraga, ko ni imel vinarja v žepu.

Ni kazalo drugega, kakor prijeti za delo. Že je hotel razrezati torbo, ko je zaslišal zvenk, kakor od denarja. Pogledal je natančno v notranjščino in, o, veselje, ugledal je sedem blestečih cekinov.

Kako je bilo to mogoče, ni mogel razumeti. Saj je venčar torbo v oni noči čisto preiskal. Gotovo pa je bil pijan, tako si je to uganko razlagal. Pograbil je nato denar in dirjal v mesto.

Cel teden je popival po mestu. Denarja je bilo dovolj, potem kajpakda ni imel veselja, prijeti za dreto. Čemu tudi?

Do poldne je spal, potem šel kosit in se vrnil še-le pozno zvečer domov. Dobrovoljnih bratcev je našel povsodi.

Čez teden je bil denar zapravljen. Potem je vzel z vzdihom v roke torbo. A glejte čudo, zopet mu je padlo sedem cekinov venkaj. Še-le sedaj je spoznal, kakšno čudovito torbo ima in začelo se mu je vrteti v glavi, kakor je bil pravil o tem Chaim. Denar je takorekoč stresal iz rokavov. Samo zažetli mu je bilo treba in takoj je našel v torbi denarja. Naravno seveda se ni ničesar odrek, najprej je kupil zlato uro z zlato veržico, potem dragocen plašč, krasne obleke in drugo. Kmalu mu je žarelo toliko zlatih prstanov na rokah, da je komaj premikal prste.

Seveda je obrnil sedaj gospodični Apoloniji hrbet. Ni več želel slaščic kuharice, razmerje z njo ni več odgovarjalo njegovemu okusu in stopnji v družbi.

Seznanil se je s hčerjo nekega uradnika, z neko blondino v pliševi obleki, z nojevimi peresi na klobuku, z briljanti v ušesih in rokah.

Odkod pa je izviral vse to bogastvo? Do tedaj je bila natakara v neki veliki gostilni. Bila je vesela, zabavna ženska. Onufer jo je vodil v gledališča in na koncerte, v kavarne in gostilne. Vsekakor so bile njene želje jako drage. Najrajši je srkala školjke in pila šampanjec.

Njemu je tako življenje nad vse ugaljalo. Seveda sedaj ni več mislil na popravo sveta, ki se mu je zdaj, če sploh še čevlju podoben, zdel najbolj primerljiv fino lakiranemu, svetlo zlikanemu, udobnemu in napravljenemu od najboljšega mojstra.

Najbrže pa mu ta primera sploh ni prišla v misel, ker ni v svojem veselju

več razmišljal o bistvu sveta. To pa zato, ker se mu je, kakor je napovedal Chaim, vrtelo v glavi.

V.

Končno je spet prišel v dotiko z uboštvom in nesrečo, kar ga je prej tako vznemirjalo, sedaj pa je to čisto pozabil.

Ko je nekoč prišel pozno v noč domov, je začul v veži žalostno stokanje. „Kaj je to? Kdo joče?“ je vprašal vratarja.

„Ne vem, milostljivi gospod!“ je rekel oni zaspano. „Najbrže pride od kleti, kjer stanuje neka vdova. Njen otrok je smrtno bolan in morda je ravnokar umrl!“

Poln sočutja je hitel Onufer v klet. Tu je ležala na slami deklica kakih sedem let v hudi mrzlici. Imela je oči zaprte, na glavi mrzel obkladek. Zraven je klečala mati vsa obupana in gledala v zaprte očke, v mrzlično žareča lica in suha ustna, ki se jim je le od časa do časa iztrgal bolesten stok.

„Zakaj tako obupani?“ je vprašal Onufer sočutno.

„Ah, milostivi gospod, otrok mi bo umrl, a jaz ga ne morem rešiti.“

„Ali naj grem k zdravniku?“

„Ah, zdravnik je bil že tukaj.“

„In kaj je rekel?“

„Napisal je recept. Mogoče bi to kaj pomagalo in otrok bi se ne mučil. Jaz reva pa nimam denarja, tudi ne morem sobe zapustiti. Kako dolga bo ta noč! O, jaz nesrečnica! Brez pomoči pa mi otrok umrje, čisto gotovo umrje!“

Hitro je posegel Onufer po svoji denarnici in pozabil pri tem, da mu jo je njegova spremljevalka pošteno izpraznila.

„Ljuba žena,“ je rekel, „dajte mi recept! Grem v apoteko in prinesem zdravilo.“

„Ah, predragi gospod, poslal vas je sam Bog!“ je vzkliknila žena in sklenila roki kot k molitvi.

„Le potolažite se!“ je odvrnil ganjen. „Tako sem spet tukaj. Boste videli, vse bo spet dobro.“

VI.

Hitel je z receptom v svoje stanovanje in ni dvomil, da mu čudežna torba ne pripravi denarja.

Ta pa mu je danes, dočim mu je vedno dala denarja za zabavo in lahko živje, odrekla svojo službo.

Zastonj je iskal po vseh gubah denarja, bogati vrelec je usahnil.

Prestrašen, da pripravi torba denarja samo takrat, kadar je sredstvo za hudo, jo je jezno stresal in kričal: „Denarja sem! Denarja!“

Namesto sedmih cekinov je padel iz torbe težek kamen.

Jutranje solnce je dobilo Onufra globoko zamišljenega. Z jezo in studom je pogledaval torbo, ki je ležala na tleh odprta in se mu režala in ga zasmehovala.

JOS. BERGMANN

* LEKARNA v Rudolfovem *

kupuje po najvišji ceni

== ščupo (seme) ==

lisičjega répa

(glej podobo)

janež, kimel, goršično seme
- (ženof), brinjeve jagode -
in druga zdravilna zelišča in cvetje.

51-0-2

Spomin na prevaro ga je tlačil in dušil. Ko se je spomnil svojega dosedanjega življenja mu je bilo, kot da se je vzbudil iz sna, čigar vsebina mu je napolnjevala srce z neizmernim strahom.

Še-le ko ga je pozdravilo solnce, se je vzbudil iz otrpnenja, pograbil kapo in hitel k Židu, ki se je k njemu pogosto obrnil v potrebi.

Tu si je izposodil dva rublja in obljubil vrniti jih čez osem dni, ko dobi plačilo za svoje delo.

Kupil je zdravilo in ga prinesel prestrašeni vdovi v bojazni, da bo pomoč prepozna.

Ko se je zastran tega pomiril, se je veselega srca vrnil v svojo sobico.

Tu se je pokrižal, nato razrezal torbo in napravil par finih čevljev.

Satan ni zapazil, kaj se godi z njegovo torbo, a če bi, bi napravil od jeze velikanski skok in si morda celo zlomil tilnik.

Loterijske številke.

Trst, 25. julija 85 70 28 56 4

Kostanjev les

od enega metra dolgosti, 10 cm debelosti naprej, klan ali v deblih, vsake debelosti, kupi po najvišji ceni tvrdka:

!! J. POGAČNIK !!

Ljubljana, Marije Terezije cesta 13.

Več zanesljivih voznikov

za izpeljavo drv iz gozda v Rasnem na kolodvor Uršno Selo, rabi takoj proti dobremu plačilu

FRANC JAKŠE v Novem mestu.

ŽENSKÉ LASE

mešane in rezane, kupujem po najvišji ceni. Izdelujem iz lastnih las tudi kite. V zalogi imam lepe, izdelovane lasne kite vseh barv, od 5 do 30 K. Mrežice, podlage, Nuisol. Barvo za lase in brado znamka: Kraljica vseh barvil, zanesljiva in trajna. Izborno Cremovo milo za brati, 2 K 50 v. Hairpetrol, sigurno sredstvo proti izpadanju las; zdravniško priznana. Burgit za odstranitev kurjih oči in trde kože. Sampon 50 vin. za umivanje las.

Naročila: Ivan Svetec, vlasuljar, Rudolfovo, nasproti mestne hiše.

! Pozor! — Za — 48-3-3
trafikante
trgovce in peke!

Skoraj še popolnoma nova, dobro ohranjena špecerijska oprava, s prodajalno mizo (pudl), predalčki, štelaze s stojali za olje in petrolej, je na prodaj.

Kje — pove uprava „Dol. Novic“ pod št. 300, če je znamka za odgovor priložena.

